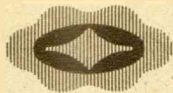

: HET MOLENRAD :

VERTELLING DOOR FRITZ SÄNGER :: VERTAALD DOOR J. H.

ISTEREN hebben ze het molenrad opgeruimd en van morgen vroeg voor de eerste maal de turbine laten loopen. Hun oogen schitterden! „Vader,” zei mijn jongste zoon, „dat is de nieuwe tijd! Kijk, nu maakt de zaag zeven sneden in denzelfden tijd, waarin zij er anders één maakte.” Hij had z'n horloge in de hand en telde het mij voor.

„Het heeft toch heel wat goede sneden gemaakt, dat oude waterrad,” zeide ik tot hem, „het sneede de planken van je wiegje en de planken voor de doodkist van je moeder, voor het bed van je jonge vrouw, en voor de kist, waarin wij jaar in jaar uit opsparden, wat ons mogelijk maakte, de turbine aan te schaffen. Toen werd hij stil: hij had mij begrepen, maar mijn woorden zwaarder opgenomen dan ze bedoeld waren. Maar ik herinnerde mij, welk een vreugde ik toen voelde, toen het waterrad klaar was en het smartte mij, dat ik niet deelen kon in hun vroolijkheid. Ik ging uit en heb den heelen dag door de bosschen geloopt. Nu zit ik op mijn stille rustbank.

't Is een heel eenvoudig bescheiden plaatsje: een dak dat tegen den regen beschermt en een tafel uit ruwe denneplanken, die ook nog met het oude rad gesneden zijn. Men kan daar zoo goed zitten, 't hoofd op de hand gesteund, en men ziet zoo heerlijk over 't dal en den zaagmolen heen. Daar beneden arbeiden zij, schuiven het hout heen en weer, meten de planken en tellen de minuten, dat er weer een komt. Zij verheugen zich over hun turbine, maar ik wil de geschiedenis van het waterrad neerschrijven. Ik wilde het al drie keer doen maar als ik naar de pen greep, was 't alsof mijn hand stijf werd. Nu ben ik rustiger geworden. De gelijkmatige zang der schepborden, die altijd maar ronddraaien is verstomd, het was de maatslag van mijn leven. Het waterrad staat stil en de turbine gonst. Nu is het tijd om z'n geschiedenis te schrijven; die moet naast mijn testament liggen, en zij moeten het waterrad laten staan, tot het vanzelf in elkaar stort. 't Is nu drie-en-veertig jaar geleden, dat ik een brief van mijn vader kreeg, dat ik dadelijk thuis moest komen. Albert was weg. In dien tijd werkte ik in een molenbouwwerkplaats in het achter-Rhône-dal in Zwitserland. Die brief deed mij weinig plezier; ik hield zooveel van de plaats en elken avond keek ik de zon na, want eenmaal wilde ik met haar gaan en haar vragen wat daar ginds, waar zij elken avond heenging, voor moois was.

Ik had een kring van vroolijke kameraden die lustige liedjes zongen, en ik wist een meisje met donkere oogen, dat graag luisterde, als ik van het stille dal in mijn Schwarzwald vertelde, en als ik haar een van de mooie liederen voorzong, die mijn moeder mij geleerd had. Een blij, lachend schepseltje was zij, en ik zag haar maar eenmaal treurig, dat was toen ik haar voor 't laatst de hand reikte.

Maar ik wil de geschiedenis van het waterrad vertellen, en wil zoo kort mogelijk zijn. Albert was weg. Drie dagen later vond men in 't bosch het lijk van een boschwachter, en toen gingen er leelijke geruchten die Albert's heengaan met de treurige vondst in verband brachten. Op dit huis, waarin mijn vader, zoolang de menschen zich herinnerden gewoond en gearbeid had, wezen de menschen met den vinger, en zij hoefden niets te zeggen, zij begrepen elkaar toch wel.

Ik geloofde het niet, maar het kwam zoo ver dat we ons geheel van de menschen terugtrokken; en dat was geen prettige tijd. Wij werkten meer dan ooit, en vader zei, dat we de menschen eens zouden bewijzen, dat wij flink waren. Wij verdienden meer geld dan zij dachten en bewaarden het voor het waterrad. Zoo wilde vader het, maar het is heel anders gegaan. Vader kreeg een ongeluk bij het werk, en het geld ging naar 't ziekenhuis, waaruit ik op een dag den doode er voor terug kreeg.

Ik was niet moedeloos; het waterrad moest gemaakt worden. Ik begon opnieuw te sparen, arbeide tot na middernacht, was iederen morgen om zes uur op den zaagmolen en verdiende, wat wij vroeger verloren hadden; al kon ik ook mijn dooden vader niet door den arbeid terug winnen, ik zou zoo toch eerder kunnen vergeten.

Maar ook ditmaal werd het waterrad niet gebouwd, en dat was een heel wonderlijke geschiedenis. Het geld ging weg in één nacht, en ik verzette er mij niet eens tegen; dat wil ik uitvoerig vertellen.

't Was een heete Augustusdag en ik had bijzonder hard gewerkt, maar ik was niet moe. Op den heeten dag volgde een zwoele avond, maar ik verlangde niet naar rust.

Na den zwoelen avond kwam een heldere sterrennacht, een aangename koelte steeg uit de molenbeek op maar ik verlangde er niet naar. Het water ruischte melodius

naar beneden; door het dal waarde een stille rust der natuur.

Ik had er geen deel in; ik ging in mijn kamer, opdat het zou schijnen alsof ik was gaan slapen. Ik zat aan 't venster, en keek van tijd tot tijd naar het huisje der Tels, dat op de hoogte aan den rand van het dal stond. Ik wachtte. Het werd een geheimzinnige nacht. Tegen twaalfen kwam de maan door de dennen. Zij was als rein zilver en haar weerkaatsingen dansten in de molenbeek. Nu én dan krijschte een uil; ik kende dat geluid, het stoorde mij niet. Ik wachtte.

Eenmaal was 't net, of ik iemand door het bosch zag gaan; ik keek scherp toe, maar de honden zwegen, en ik had op dit uur meer vertrouwen in de honden dan in mijn oogen. Ik bleef rustig zitten en wachtte. Het duurde langer dan ik gedacht had. Minuten werden tot uren, ik begon mijn polsslagen te tellen en werd onrustig. Ik luisterde naar de molenbeek, en toen het nog altijd niet wilde komen, toen liet ik mijn hoofd zinken en verviel in droef gepeins. Toen opeens werd er aan mijn venster geklopt. Dat had ik niet verwacht en ik sprong

Rechten erven H. Berssenbrug ge

Cor v. d. Eugt Melsert en Mien Duymaer v. Twist in „Het Sprookje van den Wolf”. Zooals bekend is gaan beiden van het Rotterdamsch Tooneelgezelschap naar Verkade in den Haag.
(foto H. Berssenbrugge)

heftig op. In het bleke maanlicht stond een groote man. Breedgeschouderd, vierkant en recht als een zuil. Daarop was ik niet verdacht geweest, maar ik kende geen vrees en trok snel het venster open. Hij boog het hoofd en bleef bewegingloos staan.

„Wie zijt ge en wat wilt ge?”

Hij antwoordde niet en langzaam hief hij 't gelaat op en keek mij aan. Het maanlicht speelde met valen schijn op zijn trekken die het leed kenden. Mijn oogen staaften op dat gezicht, en daar opeens stamelden mijn lippen: „Albert — jij? De menschen zeiden dat je dood waart.”

Heel rustig en werktuigelijk antwoordde hij:

„De menschen zeggen nog wel meer wat niet waar is. Wil je mij binnenlaten?”

Ik ging dadelijk naar buiten en bood hem de hand: „Je bent welkom.”

Hij dankte zwijsend en trad met mij in de kamer.

Ik stak licht aan, en toen keek hij eerst overal rond, zette zich aan tafel en zei heel eenvoudig, zoo, alsof hij gisteren pas was heengegaan:

„Het is goed zoo. Ik heb alles nagezien. Ik was in den stal, op den zaagmolen, bij het waterrad; alles is goed zoo. Ook hier is alles in orde; ik dank je, Karel!”

Hij stak mij de hand toe, en daar ik dit alles niet begreep, nam ik ze langzaam aan; hij drukte de mijne kort en liet ze weer los.

„Ik weet dat vader dood is,” zeide hij, „en dat dreef mij hierheen. Eens heb ik hem moeten beloven dat ik hier op den molen alles zoo zou laten, tot mijn dood, zooals hij het gelaten had. En dat ik mijn kinderen dat alles zoo zou nalaten, zooals hij het den zijnen naliet. Dat

is altijd zoo geweest, zoolang men weet, en elke vader heeft zijn oudsten zoon die belofte afgenomen.... Ik deed iets wat niet goed was en kan de belofte niet houden. Maar jij houdt haar, en het is goed zoo. Laat mij kort zijn, jij hebt mijn raadgevingen niet noodig en ik kan gerust afscheid nemen, en ergens anders een nieuw leven beginnen. Beloof me dat je een vrouw zult nemen, en dat je een van je kinderen op den zaagmolen zult laten, wat er ook gebeuren mag.”

Dat kon ik zonder aarzelen beloven, want dat stond al lang bij mij vast.

Toen moest ik hem door alle vertrekken van het woonhuis voeren. Hij zeide dat hij in een vreemd land waar niemand hem kende, wilde arbeiden, en als het eenmaal mogelijk was zijn huis net zoo bouwen als het ouderlijk huis, heelemaal net zoo van den kelder tot het duivenslag, en als hij eens kinderen zou hebben, dan moesten zij de taal zijns vaders spreken, waar het ook mocht zijn en zij moesten aan het vaderland in Schwarzwald denken en het lief krijgen, zooals hij zelf het ook nooit vergeten zou.

„Je moet er ook niet meer aan denken, dat ik als oudere broer dikwijls hard tegen je geweest ben.”

„Dat ben ik al lang vergeten.”

„Dan kan ik weer gaan,” zeide hij, maar hij bleef zitten. Hij wist, dat ik nog iets wilde zeggen, wat mij zwaar viel en hij wachtte, tot ik de woorden uitbracht:

„Wil jij geen — boete doen?”

Hij was hierop verdacht geweest.

„Ik denk daar anders over als anderen; het is mij genoeg dat jij mij geen wrok toedraagt. Je hebt te lijden voor datgene, wat je niet gedaan hebt, en ik niet gewild heb.”

Ik gaf hem de hand, hij drukte ze hartelijk; toen stond hij op. Ik wist dat er nog iets was, en keek voor mij op de tafel; het wilde mij niet te binnen komen.

Toen op eenmaal had ik het.

„Hoe kan ik je je erfdeel doen toekomen?”

„Daarvan is geen sprake,” weerde hij glimlachend af. „Al wat je hebt, behoort niet jou en niet mij. Jij zult het goed beheeren, en geeft het weer aan je kinderen; zoo hebben allen het hier gedaan en zoo zal het blijven.”

Toen dacht ik aan het geld dat ik voor het waterrad gespaard had, en ik bad hem dringend, het te nemen. Het waren ongeveer achthonderd Mark en voor dien tijd een groote som, en er waren jaren van harten arbeid noodig om dat op den zaagmolen te verdienen. Hij wist dat, en pas toen ik hem toestond het terug te zenden, nam hij het aan.

Daarop traden wij stil samen voor de deur. Onwillekeurig viel mijn blik daarboven op het Telhuisje.

Ook hij keek er naar. Aan 't venster naar het dal stond een lamp met groen scherm. Hij lachte, een harten lach, en dat klonk niet mooi; hij wees met de rechterhand naar boven en zei:

„Dat gold eens mij, nu geldt het een ander!...

Dat klonk heel leelijk. Hij stond daar maar en moest er heen staren. Opeens draaide hij zich impulsief om en greep mijn beide handen:

„Als het een fatsoenlijke nette man is, en je hem kent, waarschuw hem dan. Diè heeft het gedaan, niet ik. Die heeft boete te doen, niet ik; maar van haar verwacht niemand het. Dus waarschuw hem, als je hem kent, en al ware het je ergste vijand, waarschuw hem, en gun zelfs geen vijand het geluk, dat daar aangeboden wordt.”

Die woorden waren voor mij als stokslagen; ik stond daar en kon mij niet bewegen, en niets antwoorden.

Maar al te goed wist ik, wat dat te beteekenen had. En terwijl ik daar zoo stond, zeide hij opeens: „Vaarwel!” en verdween in de schaduw der boomen.

Ik riep hem niet na, en ik keek niet meer naar de lamp met het groene scherm, ik ging heel stil in mijn kamer en zette mij weer aan 't venster.

Krampachtig drukte ik mijn harde handen voor mijn gezicht. Ik wilde niets zien, maar toch zag ik het meisjeskopje met de brandend roode lokken, met de blauwe oogen; die waren heel helder, heel helder als de hemel, maar onrustig. Die zochten iets, en ik dacht altijd dat ik dat was, ik heel alleen, naar wien zij zochten, maar nu wist ik beter.

Ik hield het niet uit in de kamer, ik nam mijn hoed van den kapstok en ijlde naar buiten. Ik wilde niet kijken, maar deed het toch en zag net hoe de lamp zich bewoog. Vlug draaide ik mij om en ging naar de andere zijde het bosch in en liep zoo snel als ik loopen kon om mijn eigen gedachten te ontvluchten.

Dat kon ik niet; maar na uren, toen de nieuwe morgen al lang gekomen was, zonk ik neer aan een bron en sliep in.

Ik werd gewekt door maaiers, die van hun werk kwamen,